

**О. М. СЕЛЕЗНЬОВА. БАНКІВСЬКА ІНФОРМАЦІЯ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ
ЗАСАДИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ ДО НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ
РЕГЛАМЕНТАЦІЇ**

Досліджено правову природу банківської інформації; аналізуються її суб'єкти й об'єкти, а також обґрунтовується необхідність розробки та прийняття відповідного закону.

Ключові слова: інформація, банківська інформація, суб'єкти банківської інформації, об'єкти банківської інформації.

Исследовано правовую природу банковской информации; анализируются ее субъекты и объекты, а также обосновывается необходимость разработки и принятия соответственного закона.

Ключевые слова: информация, банковская информация, субъекты банковской информации, объекты банковской информации.

The article is devoted study of the legal nature of banking information, discussed of subjects and objects of banking information, justified by the need to legislate a mentioned law.

Key words: the information, the banking information, subjects of banking information, objects of banking information.

Науково-технічний прогрес досить швидко входить у всі сфери суспільного життя, чим зумовлює зростаючий інтерес науковців до проблем правового регулювання новітніх відносин, зокрема інформаційних. Українське суспільство на сьогодні перебуває у стані активного запровадження та використання сучасних інформаційних технологій, а це стає передумовою для створення цілої системи законодавства¹, гармонізованої з нормами міжнародного права з питань розвитку інформаційного суспільства. Створення такої системи законодавства потребує часу та наукового підґрунтя. І хоча нормативно-правова база регламентації інформаційних відносин у нашій державі поступово розвивається, однак не можна говорити про достатність такого регулювання чи його завершеність. Багато аспектів, що потребують свого нормативного забезпечення, залишаються поза сферою впливу вітчизняного інформаційного законодавства. Особливо гострого звучання набуває питання нормативного закріплення основоположних засад інформаційного права, його принципів, основних категорій та правових інститутів. Адже без такого закріплення немає тої науково-теоретичної основи, на якій відбувається розробка нових нормативно-правових актів. У нашій статті ми спробуємо охарактеризувати один із таких основоположних інститутів – банківську інформацію.

Банківська інформація є комплексним інститутом, оскільки входить до предмету як інформаційного права, так і фінансового (у частині банківського права). Саме тому, досліджуючи цей інститут, необхідно розглянути наукові надбання обидвох вищезазначених галузей права. Так, слід звернути увагу на творчі доробки науковців, що працюють у напрямку інформаційного права, зокрема, В. Анохіна, І. Бачила, К. Белякова, В. Гавловського, П. Конюховського, О. Кохановську, Ю. Мірошника, Є. Петрова, Ю. Попугаєва, В. Цимбалюка та ін. З іншого

© СЕЛЕЗНЬОВА Ольга Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін Буковинського університету

боку, дослідження банківської інформації повинно будуватися на дослідженнях фахівців фінансового права, яким належить значний внесок у розв'язанні проблем банківського права. Серед них і такі вчені, як: П. Біленчук, Ю. Ващенко, О. Дінник, Є. Карманов, О. Костюченко, Т. Латковська, І. Лютий, О. Олейник, О. Орлюк, С. Пастушенко, А. Селіванов, М. Старинський та ін. Значні досягнення обидвох наук, дають можливість проводити подальші дослідження тих питань, які виникають із розвитком вітчизняного суспільства.

Таким чином, завданням даної статті є дослідження банківської інформації як комплексного інституту фінансового та інформаційного права, а також надання пропозицій щодо її нормативно-правової регламентації.

Починаючи наше дослідження банківської інформації, необхідно звернутися до онтологічних витоків самої інформації, оскільки це глибше розкриє зміст банківської інформації.

Інформація – це складна філософська категорія, що може характеризуватись, як знання про навколишній світ, певні відомості, задокументовані або публічно оголошені, сигнали та символи тощо.

У зв'язку з тим, що інформація нематеріальна, вона складна у своєму розумінні. Тим не менш, вчені характеризують її, як сукупність символів, що сприймаються нашою свідомістю та відображають ті чи інші властивості об'єктів та явищ оточуючого середовища².

Якщо ми звернемося до законодавчої бази (зокрема, до Закону України «Про інформацію»³), то побачимо, що інформацією вважаються документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі.

Відповідно до різних сфер поширення інформації розрізняють її види. Згідно із Законом України «Про інформацію» інформація може бути статистичною, масовою, про діяльність державних органів влади та органів місцевого самоврядування, правовою, про особу, довідково-енциклопедичною і соціологічною. Серед інших видів інформації ми виділяємо банківську інформацію, адже надзвичайно важливою для економіки є сфера діяльності, яка пов'язана з отриманням і перерозподілом фінансових коштів.

На основі розглянутих нормативно-правових джерел та філософського розуміння інформації, можна запропонувати, щоб банківською інформацією вважалися зафіксовані у людській свідомості відомості на матеріальних і нематеріальних носіях про депозитні, кредитні, розрахункові операції банку, а також інші зовнішні та внутрішні банківські процеси.

Іншими словами, банківська інформація є комплексним поняттям, що охоплює відомості конкретної сфери діяльності (банківської).

Виокремимо основні ознаки банківської інформації: банківська інформація характеризується як відомості, зафіксовані людською свідомістю (без людини банківської інформації, як і будь-якої іншої інформації не існувало б в принципі); відомості існують на матеріальних чи нематеріальних носіях (на папері, у базі даних, у людському мозку); відомості виключно про банківські операції та банківські процеси.

Таким чином, банківська інформація – це складний і комплексний інститут, який представляє собою один із різновидів інформації. Значення банківської інформації є настільки важливим для суспільства, наскільки вагомою є банківська система для економіки України. Не дарма останню часто порівнюють із «крове-

носною системою», де фонди коштів є «кров'ю», а банки – «судинами».

Згідно філософського вчення, без суб'єкта не існуватиме об'єкт і навпаки. У розглядуваній ситуації подібним суб'єктом виступає банк, а об'єктом – банківська інформація. Без неї банки не змогли б існувати, це основа банківських відносин, її предмет. Банківська інформація охоплює всі сторони банківської справи та включає відомості стосовно банківських операцій і банківських договорів, відомості нормативно-правового регулювання діяльності банку, архівні відомості банку, електронні відомості, відомості звітної документації тощо. Крім того, до складу банківської інформації входить так звана доктринальна банківська інформація, тобто ті теоретичні положення, які розроблені наукою фінансового та банківського права. Важливими для банківської справи є і принципи володіння, користування та розпоряджання банківською інформацією, різні види доступу до інформації тощо.

Зупинимось на класифікації об'єктів та суб'єктів банківської інформації.

Суб'єкти банківської інформації, через досить широке поле дії останньої, є неоднаковими за обсягом своїх повноважень і вкрай різнорідними за своєю юридично-значимою роллю, яку вони виконують в суспільстві. Тому суб'єктів банківської інформації варто поділити на декілька видів. На наш погляд, класифікація суб'єктів банківської інформації матиме такий вигляд: основні суб'єкти створення та використання банківської інформації – Національний банк України та банки; суб'єкти, які здійснюють нормативно-правову регламентацію банківської інформації – вищі органи державної влади (Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Президент України); інші суб'єкти банківської інформації, безпосередньо пов'язані з банківською діяльністю – Бюро кредитних історій, Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, Асоціація українських банків; інші суб'єкти банківської інформації, безпосередньо непов'язані з банківською діяльністю – міністерства, відомства та інші.

Окремим суб'єктом банківської інформації є клієнт банку, який може бути фізичною або юридичною особою, має право на визначені банківські відомості, дає згоду на відкриття певного рахунка, є стороною кредитного договору та договору банківського вкладу тощо.

На підставі запропонованої класифікації суб'єктів банківської інформації, можна сформулювати наступне поняття.

Суб'єкт банківської інформації – це фізична, юридична особа чи державний орган, які володіють, користуються та розпоряджаються банківською інформацією згідно закону або власних рішень.

Філософське вчення обумовлює, що суб'єкту протиставляється об'єкт як зовнішній предмет, предмет пізнання та діяльності суб'єкта⁴. Якщо ми звернемося до теорії права, то під об'єктом права розуміються речі, дії або утримання від дій, а також нематеріальні блага, які є предметом прав і обов'язків⁵. Зупинимось на об'єктах банківської інформації.

З огляду на те, що банківська інформація носить нематеріальний характер, її об'єкти також будуть нематеріальними.

На підставі вищенаведених положень, можна визначити загальний об'єкт банківської інформації, під яким необхідно розуміти всі відомості, пов'язані з банківською діяльністю, та галузеві об'єкти банківської інформації, що визначають певний вид відомостей. Останні можна класифікувати на: первинні об'єкти банківської інформації – відомості про банківські операції та банківські договори;

регулюючі об'єкти банківської інформації – відомості про нормативно-правове забезпечення банківської діяльності; архівні об'єкти банківської інформації – відомості про банківську діяльність і відомості, пов'язані з нею, які відбулися в минулому та носять інформаційно-статистичний й історично-науковий характер; допоміжні об'єкти банківської інформації – відомості банківської реклами, з банківських флаєрсів, про діяльність PR-служб банку.

Розглянувши теоретичні засади банківської інформації, ми підходимо до питання практичної регламентації пов'язаних із нею відносин. На сьогодні нормативна регламентація інформаційно-банківських відносин носить уривчастий характер. Тому для удосконалення нормативно-правового регулювання як банківської системи, так і всієї фінансової системи держави, є актуальним розробити та прийняти Закон України «Про банківську інформацію». Це повинен бути закон, що носить міжгалузевий (об'єднуючий) характер. Внутрішня сутність закону «Про банківську інформацію», у той момент, коли його прийме Верховна Рада України, забезпечить віднесення його як до джерел інформаційного, так і до джерел фінансового, банківського, цивільного, господарського, кримінального, адміністративного права. Така значна комплексність закону «Про банківську інформацію» пояснюється все тою ж різноплановістю банківської інформації. А тому при розробці закону, потрібно зважати на низку нормативно-правових актів вищевказаних галузей права, щоб його норми не були суперечними з іншими суміжними актами.

Структура закону «Про банківську інформацію» повинна бути виваженою та містити як теоретичні положення, так і практичні аспекти регламентації банківської інформації. Зокрема, у законі має визначатись: сфера поширення закону; поняття банківської інформації; види банківської інформації; об'єкт банківської інформації та його види; суб'єкти банківської інформації та їх правовий статус; банки як основні суб'єкти банківської інформації; основні засади володіння банківською інформацією; принципи користування банківською інформацією; принципи банківської таємниці; правила розпорядження банківською інформацією; відповідальність за порушення норм, які регламентують банківську інформацію.

Звичайно, це тільки основні напрямки закону «Про банківську інформацію». Кожний із них необхідно опрацювати, додавати інші напрямки. Проте розробку та прийняття цього закону не варто відкладати. Адже саме закон «Про банківську інформацію»: удосконалив нормативно-правове регулювання фінансової системи держави і тим самим детермінує теоретичний розвиток інституту банківської інформації. Це, як наслідок, забезпечить позитивні зрушення у економіці України та науці, перш за все інформаційного та фінансового (банківського) права; обумовить розподіл і правову регламентацію різних видів інформації, серед яких: практична і доктринальна, офіційна й оперативна, відкрита інформація та інформація з обмеженим доступом, архівна та рекламна тощо; розкриє банк як суб'єкт інформаційних відносин. Крім того, визначить повноваження Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Президента України, Асоціації українських банків, Бюро кредитних історій та інших суб'єктів у сфері банківської інформації; закріпить різні режими доступу до банківської інформації, а також визначить повноваження різних суб'єктів, у тому числі і клієнта банку, на отримання та розпорядження банківською інформацією; обґрунтує відповідальність за порушення норм, що регламентують банківську інформацію. Такі норми, можливо, носити-

муть відсилочний характер, коли власне вид відповідальності визначатиметься у Кримінальному кодексі України або у Кодексі України про адміністративні правопорушення.

З проведеного дослідження можна зробити наступні висновки. Банківська інформація є складним і комплексним інститутом, дослідження якого зумовлюється новими відносинами, що виникають з розвитком суспільства. Її можна розуміти як зафіксовані у людській свідомості відомості на матеріальних і нематеріальних носіях про депозитні, кредитні, розрахункові операції банку, а також інші зовнішні та внутрішні банківські процеси. Суб'єкти й об'єкти банківської інформації є різнозначними, що потребує для кожного своєї класифікації. Так, суб'єктів банківської інформації можна поділити на: основних суб'єктів створення та використання банківської інформації; суб'єктів, які здійснюють нормативно-правову регламентацію банківської інформації; інших суб'єктів банківської інформації, безпосередньо пов'язані з банківською діяльністю; та інших суб'єктів банківської інформації, безпосередньо непов'язані з банківською діяльністю. Окремим суб'єктом банківської інформації є клієнт банку. Об'єктами ж банківської інформації є загальний та галузеві, причому останні мають свою класифікацію. Вагомість інституту банківської інформації зумовлює розробку та прийняття Закону України «Про банківську інформацію», який забезпечить оптимальне регулювання інформаційно-банківських відносин.

1. *Про Основні* засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки: Закон України від 09 січня 2007 р. № 537-V // ВВР України. – 2007. – № 12. – Ст. 102; *Про інформаційні* агентства: Закон України від 28 лютого 1995 р. № 74-95/ВР // ВВР України. – 1995. – № 13. – Ст. 83; *Про захист* інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 05 липня 1994 р. № 80-94-ВР // ВВР України. – 1994. – № 31. – Ст. 286. 2. *Экономическая информатика*: Учеб. пособие / Под ред. П. В. Конноховского, Д. Н. Колесова. – СПб.: Питер, 2000. – С. 14. 3. *Про інформацію*: Закон України від 2 жовтня 1992 р. № 2657-ХІІ (з наступними змінами та доповненнями) // Інформаційні технології. Нормативна база. – К.: КНТ, 2005. – С. 6. 4. *Краткий философский словарь* / Под ред. М. Розенталя и П. Юдина. – М., 1954. – С. 578. 5. *Энциклопедический словарь*: В 3-х т. / Под об. ред. Б. Введенского. – М., 1954. – Т. 2. – С. 532.